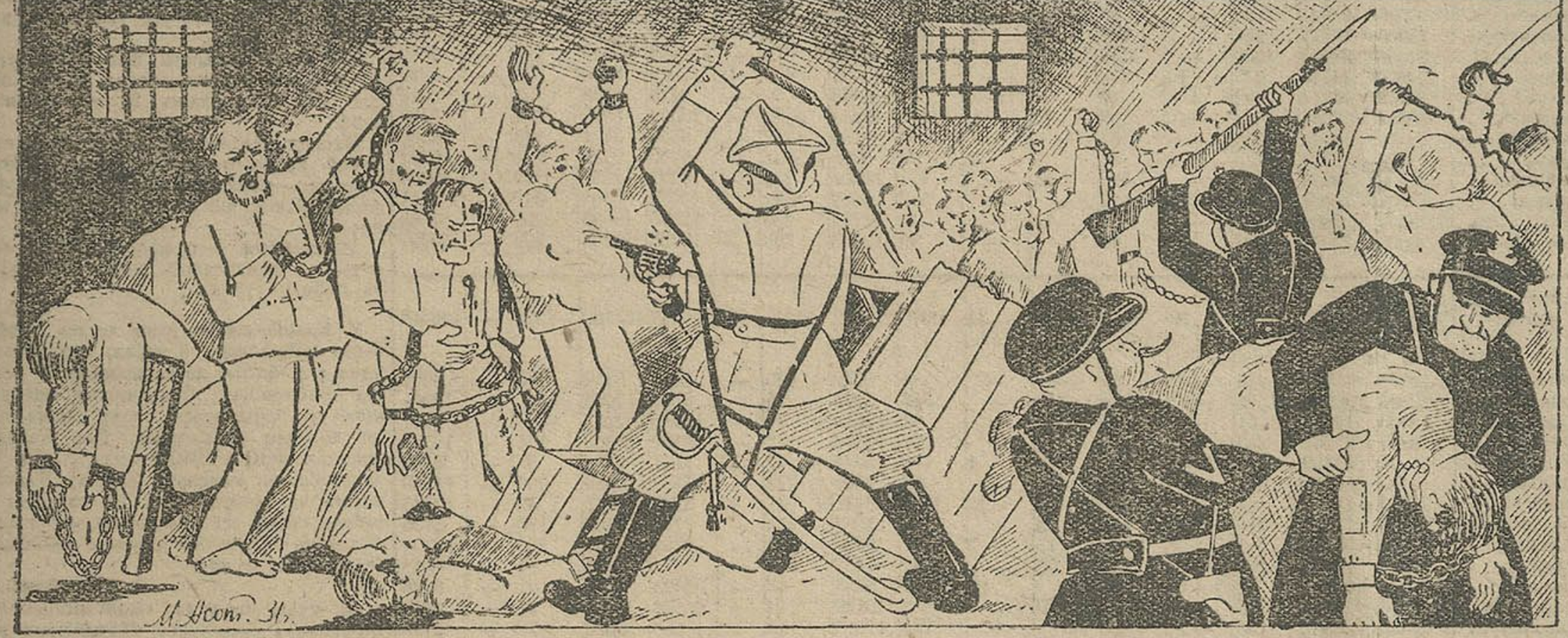

Вназакрат далезу самерци

ЧУЮЩА ЕНКІ ДЗЕСЯЦТЫСЯЧНАЙ АРМІ РЭВОЛЮЦЫЙНЫХ ВЯЗЬНЯУ Польшкага ФАШЫЗМУ, ЯКІХ СЫШКАЕ КРЫВАВАЯ РУКА ТЭРОРУ

У падвалах дэфэнзыў, у турмах-катоўнях фашысцкай Польшчы палітзьяволеныя вядуць герайчную барацьбу з крывавым турэмным рэжымам

Кривавая расправа

КРОУ КЛІЧА!

Зьверскі кривавы катаваньні палітзьяволеных, які адбываюцца ў пасьвешаных дэфэнзыў Лудку, Львова, Кобрыно, Віліні, аб якіх так шмат пісалася ў нашым і ў замежным друку, — ідзёр узанонены фашысцым урадам Польшчы. За полісам глянц польскай «рэспублікі», рэспублікі карных экспедыцый, рэспублікі забойстваў палітзьяволеных выдан закон аб новым турэмным рэжымане, які прыраўнявае палітзьяволеных да крмінальных. Фашысцым урадам зусім зьнішчана нават катэгорыя палітзьяволеных. Скасаваны завабаванні ў жорсткай барацьбе пазначаны права палітзьяволеных — права мець сваё прадстаўніцтва, жыць камунімі, дэляція і газэтамі.

Асобным параграфам гэтага новага кривавага турэмнага рэжыму прадугаджанаці ўнішчэньне палітзьяволеных у спецыяльных «сабэрвацыйных камерах» на два тыдні. Гэта значыць законам прадугаджанаці катаваньні палітзьяволеных у спецыяльна абсталяваных катоўнях на працягу двух тыдню.

Тамі закон ураду «сбарэру заходній цывілізацыі і культаў» — фашысцкай Польшчы.

Гэты кривавы закон фашысцкага ўраду, — закон фізычнага зьнішчэньня палітзьяволеных у безпагознай Польшчы ўступіў у моц. З сьмрхх падвалаў дэфэнзыў, з катоўняў фашысцкай Польшчы чуюцца энкі нашых братоў на кіесе. Энкі і врыкі катованых зьявляюцца ў адзін жудасны стогі які стэнь на Польшчы.

У турмах Варшавы, Лодзі, Віліні, Пінску ідзе ажыццэўленьне кривавага закону. Задананых, замучаных гэтамі і зьдэкамі палітзьяволеных катэ — фашысты вядуць у камеры крмінальных зьдэкаў, які, будучы падключены адміністрацый турмы, разам з дэзорамі ўводзіць «скурсы для палітзьяволеных». Гэты «скурсы» — пагромы палітзьяволеных — заклікаюцца ў тым, што крмінальныя зьявляюцца наладжваюць зьверскія зьявляюцца палітзьяволеных. Ад вестак, якія прыходзіць да нас з гэтых фабрык сьмерці —

катовень фашысцкай Польшчы кроў замярае ў жылах, вамаем становяцца дымам.

Але мучанікі рэвалюцыйныя не хваляюцца. Дух іх, дух рэвалюцыйнага, загартаваны ў бязлітаснай барацьбе з фашысцкай диктатурай, ня ў сілах зламаць нават і такіх зьверскіх катаваньні. Яны стойкі і пасьлядоўна ядуч барацьбу з сьмерцямі палітзьяволеных забойстваў, — з сьмерцямі турэмнага рэжыму. У знак пратэсту супроць гэтага турэмнага рэжыму ў турмах Варшавы і Лодзі абвешчаны галадоўні. Ідзе барацьба нэрвоўны сіла не на жывьце а на сьмерць. Уважэньне катаваных палітзьяволеных пераважыць на зьверства і лютасьці спрыяючыяму сытуацыі інквізіцыі.

На энкі катаваньні палітзьяволеных польскага фашызму прафюўны масы Польшчы адзьявляюць дэманстрацыі пратэсту. На вуліцах, іст брамамі вастрагэў з дню ў дзень, пат дэманстрацыі «спрч тэрор, спрч дэ жыхіх катэў — забойцаў» — дэманструюць свой магутны пратэст рабочыя мэсы Варшавы, Лодзі, Віліні.

Усё мацней і мацней чуецца галас пратэстаў міленькаў прафюўных БССР. Хваля пратэсту перадаецца з заводу на завод, з вёскі ў вёску, з катэў ў катэў. Прафюўны БССР прадьявляюць сваю руку салідарнасьці дзясні тысячам рэвалюцыйных напюўнаў безпагознай Польшчы, ўсёму рабочаму класу і прафюўнаму сьвязьству Польшчы. Расьце фронт чыронай дэмагогі. Сьвёньны мы дружым невадзьмі ўрыўкам са сьмьтэ палітзьяволеных фашысцкай Польшчы, які (сшытак) вышадова палітзьяволеных да нас у рэдакцыю.

Гэтыя невадзьмі ўрыўкам — толькі невадзьмі малюньні тых зьдэкаў, таго нацыяналізма і сацыялізма ўноскі, які палітзьяволеных да нас у катэў, але і на «вёлы» ў белай Польшчы. Яны напісаны не прафюўналітам літаратарам, яны напісаны криваво ўласных раў. рэвалюцыйнага, удзельніка надзьяві, які адбываюцца па той воб савецкай грайцы.

3 запіск палітзьяволеных

Пань! Балывалі...

Гэта бы першы дзень каталіцкага вялікадзя. У адной з камер сума сі дзедзі палітзьяві. Ам дусты хлеба з воль, анвэдне пасылаі...

За абедам сэрбай падкалотку з жытнэ мукі, — ад якой янчэ больш палывалла жывьце, — а вечарам «старожаўную аду», якая складалася з літра калы, пяць гарошынак палюшкі і трыдзе бублы. Алым словам сжа быць сьвэточная. Аб пятай гадзіне, як заўсёды адчынілі дзверы і ў камеру ўкацілі, сапучы як карныя парюк, «старшы», палітзьяві сваімі апапюўшымі ад тлушчу вачыма вьязьяну і моучы выхадзіць з камеры. Загрымска, ваяскалі завалы, засом, забрагалі ключы і дзень у вастрозе скончыўся.

У камеры было шіха... Кожны аб вечным думай, пераносыцца пубна на кривых дятучкаў у свае далёкія гурчкі вёскі, дзе без свайго кармыцца пуха з галаду сьмьтэ.

Праз адчыненне ў гары маленькае вакна з тоўстымі кратамі нэдзе з гораду вьясёлся ледзь чутныя зыкі аркестру.

Гэта пань сьвятывалі вялідзенькі Чуючы гёньны далёкі зыкі агёмі кі пёса сэрца вьязьяну. У нейкай сьляхой элэсты некаторыя толькі мацней шчымавалі аубы...

— Вось вясельня, напюўшыся людэкой кривы і сьлэз, тыраны — прабурчэў адзін з палітзьявіў сядзячы на спрычых.

— Эхі каб гэта іх пэпер у мае рукі, мімахоў сьсыскаючы кулак бурчэў бы дэлей.

Камера маўчала. Нямавсьць да вельячых паноў паволі апанувацца ўсіх, адпьяваючы сабою іныя думкі. Пры кожных мацнейшым водгуку далёкае аркестры вьязьян, што яляжу на «спрычых», неспакойна вярочаўся з боку на бок, пасьмяючы нэдзе ў

Ухапюўшыся за крата вакна, як бы хочучы іх вырваць з муру, кривчалі ўсе, як звар'шэлыя, кривчалі ваят ня вёдаючы што. Гэта бы упрост рык кривешэ ў кривы... кривч палывалла жывьце... Азія з вьязьяну з некым дэкім шалем пачаў быць патамі і кулакмі ў акутны жалезам дзверы. Усё зьямалася... і шалёныя кривы з сьбіні гурчэў, гукат уладраў у дзверы, гістарычны плач і сьмех жанчы і зьон сьплочыхся шьбаў — некі нячуваны рык і гул.

Грымнуў трывожны стрэл перапюўнаў вартуўкаў і бышам у адказ на іх пасьлястэ шьба з кругога ўжо ўгадоўнага палывалла і адтуль віхураю вярчалася і далучалася да кривч палітзьявіных дэка і страйне! «смерць паном».

Астрог гудзеу... грывеу... стэгнау... Камера адчынілася і ў яе з рэвалёрамі і шаблямі ў руках уварваўся дэкі п'яны натоўп ахавьшэраў, жаянэраў, палітзьяві, некіх узброеных павільных, дэзорамэў на шазе і інспэктарам. Паўдэка палывалла кривч болю, стэгат палюўных на падлогу пел... і зьявэляныя выкрыкі уварваўшыся...

Брынула з разьбітых прыкладзі і шаблямі галоў кроў... Пачалася расправа...

А вастрог янчэ ўсьняж гудзеў і стэгнаў ад кривчэ пакуль янчэ не перайшлі ў гурчкі стогны...

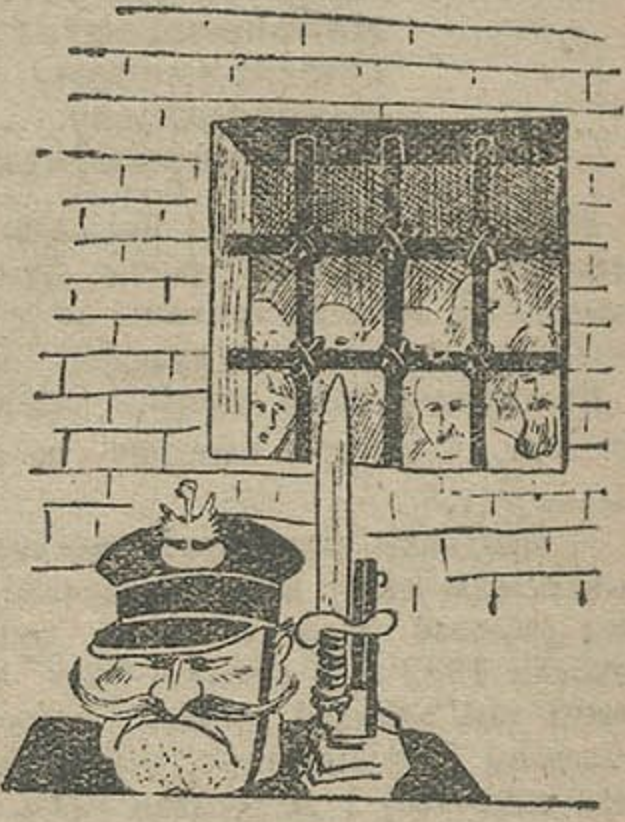
Пань распраўляліся...

III.

... Па камерах і катэўрах астрого катэўракі палюўкі дзень абмывалі абеленыя кривэю сьпыны і скрэбі падлогу ад вьякіх чорна-чырвоных паямаў...

А ў сьмрхх душыных дэках ляжалі няпрэгоўна і з перавьбіваўні галакы, сь скотэнальмі тавары, палітзьяві, брэмлі і з павьбіваўні лёгкімі і пачокэм скіяна ланугамі вьязьян. Шіха было ў вастрозе...

А пань балывалі...

3 запіск палітзьяволеных

ЛЯЦІ МАЯ ПЕСНЯ!

Ляці мал песня, ляці з па-за кратаў Туды, дзе з нядоляй б'ецца араты, Дзе сьмьтэ, кроў льяцца раюю. Пад стрэхі, у будняцкія хатні сьлянаў...

Лунай спрэд вёсан палёў і кургану Будэў ўстаець пралетару на панюў... Хай заклік грывіць ім трубаю! Нама, што магутны мы духам у няволі, Агонь барацьбы ў нас ня стухне ніколі, Хоць мы ў турме — за сьцяною. Ляці, памадоўнай ты іх у змаганьні Пакуль аж ня зьнішчаць стары лад да зьявьяны, Лад зьдэну, уцісну, людэкі катаваньня, Датуль ты лунай над зямлёю.

МІЛЬЭНЫ ПРАТЭСТУЮЦЬ! ВЫ НЕ АДНЫ!..

Кривавая сьвядомасьць пралетарскай салідарнасьці не дазваляе нам заставацца ў бану ад разгортнутай ма саван намланы пратэсту супроць разгору нячувананага тэрору фашысцкай Польшчы, Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны.

Мы, замежныя рабочыя і палітэмігранты г. Менску ня можам быць раўнадушнымі, калі гутарна ідзе аб тым, што нашы браты на кіесе і ідэі, якія пакутуюць у засьценках Пабіяна, Луцку, Пінску і іншых натавёнь фашысцкай Польшчы пагражае фізычнае зьнішчэньне.

Мільэны пратэстуюць. Мы лічым сваім абавязкам далучыцца да гэтага магутнага галасу пратэсту.

Мільэны патрабуюць безаддэкага сьпіненьня кривавага зьдэкаў над прафюўнамі і палітзьяволенымі «культурнай» і «цывілізаванай» Польшчы. Мільэны патрабуюць безаддэкага вызваленьня ўсіх рабочых, сялян і намуністаў, кінутых Пільсудзкім у турмы за адважную барацьбу супроць ураду галаду і вайны. Мы, сьведзі і ахвяры капіталістычнай эксплятацыі і фашысцкага тэрору — учора; а сьведзі і актыўныя ўдзельнікі пераможнага сацыялістычнага будаўніцтва — сьёньня, патрабуем ад фашысцкага ўраду Польшчы безаддэкага адчыньні турэмных кратаў і вызваліць лепшых сыноў прафюўнага нары, шапучы ў гарачыя словы без ніякага зьявляку. У гэты час тры нейкія тэмыя хіггэры вышадзілі з-за сьцяны сьмьтэ і пачалі паўзком падкрэпацца да долячыхна пары. Марыся ўпаўнаважана з Васілем і ён палюўчы яе, сьпэньны на ўсьмьхэе што калэя яго робіцца, намагэўся загаліць ёй спадню...

Нечыя халодныя і моцныя як стальныя абчугі рукі раптам абхвалі ягоную шыю і пачалі думшы адварваць яго ад дэзьячыны павалаккі ў кусты. Разьяляўся два стрэлы, пачулася некае гаркаганьне і ўсё замоўкла. Марыся нарэшце ачуяла і падьялася — цяжка сапучы з зьямэга ад яндэўнэ барэцьбы — з амлі.

І ўзраманься нэдзе ў сьмру на чорны Запад прапашаўся: — Ты помніш мяне Сымон! Не ваягнэ твая праца! Там, дзе было нас дванаццаць, сьёньня вырастае дэка сотня новых змагароў, каб змаганьца з тыранам. «Мы зможам нявольна!» — высака падьяла свой сьцяг палітзьяволеных і нацыяналістаў.

Пачуўся крык з жаночай камеры...

Рэптам дэкі крык прэрэзаў вастра: Таварышы, рэптуе, б'юшы і далей пачуліся прыдушаныя энкі...

Усе вьязьяні сарваліся з сваіх месцаў і вьязьялі да вокнаў. Энкі несьліся з жаночага аддэка, дэ між іным былі «сепараткі» для мужчына. Надгнутыя як струны нэрвы вьязьяў былі гэтыя покуль... усе дрыжэлі...

«Далюў! Прэч з катэў!» — спалэжула парамач з вокнаў жаячын... і грэбля сарвалася.

Неўнае на выгане суні. А з ёю нічога ня бачучы, як дунэты, абьяймаючы і палюўчы яе ішоў Васіль, усьмьж паў турачоны; ты мая! Нарэшце ты мая! Вёсь і сунія. Яна прышывалася і здрыганушыся ае агалялася навокол. Надходзіў рашучы момэнт. А ён нічога не паддэраваўчы, палюўчы яе, стараўся паканіць на купу льяносе жастры, шапучы ў гарачыя словы без ніякага зьявляку. У гэты час тры нейкія тэмыя хіггэры вышадзілі з-за сьцяны сьмьтэ і пачалі паўзком падкрэпацца да долячыхна пары. Марыся ўпаўнаважана з Васілем і ён палюўчы яе, сьпэньны на ўсьмьхэе што калэя яго робіцца, намагэўся загаліць ёй спадню...

Нечыя халодныя і моцныя як стальныя абчугі рукі раптам абхвалі ягоную шыю і пачалі думшы адварваць яго ад дэзьячыны павалаккі ў кусты. Разьяляўся два стрэлы, пачулася некае гаркаганьне і ўсё замоўкла. Марыся нарэшце ачуяла і падьялася — цяжка сапучы з зьямэга ад яндэўнэ барэцьбы — з амлі.

І ўзраманься нэдзе ў сьмру на чорны Запад прапашаўся: — Ты помніш мяне Сымон! Не ваягнэ твая праца! Там, дзе было нас дванаццаць, сьёньня вырастае дэка сотня новых змагароў, каб змаганьца з тыранам. «Мы зможам нявольна!» — высака падьяла свой сьцяг палітзьяволеных і нацыяналістаў.

3 запіск палітзьяволеных

МІЛЬЭНЫ

У хане была вечарына. Зычна залывалася іскрынка і бубніў бубен. Гульбішча ішо на ўсю. Шалёна круцілася ў вры палы адна за аднаю лямпа пары. Калэ хаты на прысьбе ў кожных мотучоку сьдэкалі захаванна і чутліва гарчыня шапта...

Сымон і Марыся стаялі на вуліцы каля хаты. Пратэстаўці да Сымона, сьсыскаючы агоняю руці і заглядваючы яму ў вочы Марыся шаптава:

— Навошта, навошта табе ўсё гэта? Чаму ты ня жывься як і яны, чаму ты не шкадуеш свайго жыцьця? Што ты адзін зробіш? Забурчэў, — закатуюць Будзеш паміраць у вастрозе, а яны, для каго ты прапэсці, янчэ і сьмьтэ будэць з пэбе, кнчэ пад твай і надолы. Гэта-ж і шпэр толькі паласуць, брэдзяючы абмываючы. І ніхто шьбе не шапкаду, ніхто не памажа ў бэдзе. Адажыноўца, каб толькі выратаваць сваю аскру. Пакульні памінь Сымонка гэтыя рэчы. Пакульні дэка мяне, я гэтак люблю, што ня вытрываю, калі вядэ забурчэў. Забурчэў і сьбе і мяне разам! Пакульні, мой мільэ! Сымон лагодна намагэўся выска бэдэць свае рукі і казэў:

— Не, Марыся, не ваягнэвай мяне, нічога з гэтага ня будэ. Ніхто ня зладэе мне зьдэкаў з абаравай мною пюньня і мяне болюша сьмьтэ гткія словы ад пэбе, дэкачы Марыся, мяне трэ ўжо ісьці да працы, сьмьтэ чакаюць... І ён прышогна павалаваўшы яе, ханчэ адьявіўся, але яна заклікала рукі мяне на шыю і цяпа пламучы шаптава: Сымон, Сымонка, што ты робіш? Ты-ж зашпэціў Збурчэў сьбе, пакульні лэпны. На трэба, ня ілязі Шіж ня дэкачы ты ўжо зрабэў? Хопні! Хай дружка хоць настэлы зрабэў. Імочачы сьбе над нос: — Ага, дэка...

І ШІХА БЫЛО У ВАСТРОЗЕ...

вось хто табе любіць гэты бальшавік, гэны адэкоі бэдэцца, пакажы! Ё ўжо знайдю на яго месца, знайдю іх вышадэкачы адтуль, ня будэ захаўваць дарогі добрым людэкам. Баньны яго, да каго зьявляцца! Вьсёлянікі!

Сымон пералезшы пераз плот, аглядаючы хутка пашыю каля гурчэў і згнэў мж іні. А за ім як пень круаўся сагнуўшыся шьба кот Васіль. Падкруаўшыся сьспэражына да аднаго з гурчэў, каля якога згнэў ягоны сьпэражы, Васіль абшюшоў гурчэў аду і прылажыўшы вуха да сьпыны пачаў прыслушывацца...

Пэраз некалькі хвэці адслюўшы ад гурчэўна шпэрака бег на дарозе ў напрамку мьстэчка, яно знаходзілася вярсты са дэкае ад вёскі.

II.

Па вёскі ішла трукса. Усыпка была вьяляючы. У турне забралі дванаццаць што мьстэчка на чале з Сымонам. Акутны ў ланцугі іх няпалі б'ючы на вёскі, пры казьячына каб намазэлі дэ хваўшэ «бэбула». Чуючы кривы, брэдэць аброр, калдэнаў і «культурышэ» польска лаянка. Па хатах пераварочыліся ўсё да гары нагамі мьшывалі палітзьяві, бьскалі кімэнаўны лятэры гоман стаў над вёскаю.

Марыся толькі заснава — прышоўшы ў вэчарыні да хаты, — як у лэвэры рэдаўся моцны стэгат і трозны крык «закушчэньне» і ў адчыньня баякмы дзверы вьяліўся, сьпэньны лэпкам, цэлая купа палэньнятаў «Рукі ўвэр!» — гукнулі: яны лад старога і кнэўліся яго абмываць. Ускочыўшы са страху ў адной сарочы з ложку — Марыся прытулялася да сьпыны. Азія з палітзьявітаў наступіў да дэзьячыны брутальна аблапэ яе рукамі, шьба абмываў.

Марыся сьтэханулася ад абурэньня і моцна пахнула ад сьбе папскага сьлуду, але, калі ён зноў кнэўся да яе, захла яноу рукою ў хару. Палэньнятаў ападэлаў ад зьдэкаў кнэўліся да яе і пачаў бьць, аглушчыўшы прыкладам бегіцца на помы ёй баўку... Вышэўшы сваю зьявляку на дэзьячына і не знайшоўшы ніякату паддэраганэ ў хане яны пашылі далей.

Чуюць сьвет з вёскі брэдэчоны калдэнамі выхадзіла некалькі дэзьячынаў хлапюў абкружэных тэмыя ралэў палітзьяві, а на вэра вэра сьвэ хата радэсна пасьмьхалючыся вышэраў Васіль.

Апрытоўчыўшы Марыся падьялася з падлогу і зьмачыўшы кулак, пагражачы ім у напрамку дзьявороў, — дэка адношто згнэўлі каты — палэньнятаў — дэка, дэка стаяла на месцы з палюўчы ад нямавсьці тавары. Сьёньня яна зрабэўла Сымонам.

III.

Марыся, казэў Васіль, — чаму ты мяне ня любіш? Чаму ты ня хочаш бьць са мною? Чаму ты някажэ ад

«Бэбула» — падпольная комуністычная літаратура.

ПАНЫ БАЛЯВАЛІ...

